

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ประโยชน์เห็ดท้องถิ่นบนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายและการกระจายตัวของเห็ดท้องถิ่นในธรรมชาติ และศึกษาการทดสอบวิธีการเพาะเลี้ยงเห็ดท้องถิ่นที่มีศักยภาพ สำหรับบริโภคและสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน รวมทั้งศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเห็ดท้องถิ่นสำหรับการใช้ประโยชน์ ตลอดจนพัฒนาแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์และฟื้นฟูเห็ดท้องถิ่นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจากการศึกษาและพัฒนาวิธีการเพาะเลี้ยงเห็ดท้องถิ่นที่มีศักยภาพ พบว่าการใช้สปอร์จากดอกเห็ดแก่เป็นวิธีที่ง่ายสะดวกที่สุดในนำไปผลิตเป็นหัวเชื้อเพื่อใช้ในการฟื้นฟูเห็ดในพื้นที่ และกล้าไม้ที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้ต้องมีอายุตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป และต้องอนุบาลไว้อย่างน้อย 1 ปี ก่อนนำไปปลูก ในส่วนการศึกษาการเพาะเห็ดโคนปลวก พบว่าสามารถเพิ่มปริมาณเส้นใยในอาหารเหลว PDB สูตรดัดแปลง ที่เติม peptone, yeast extract, K_2HPO_4 , Mg_2SO_4 ได้ และการใช้สปอร์จากดอกเห็ดแก่ยังเป็นวิธีที่ง่ายต่อการนำไปผลิตเป็นหัวเชื้อในขณะนี้ ส่วนการทดสอบการเพาะเห็ดและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด เกษตรกรให้ความสนใจการเพาะเห็ดที่สามารถเก็บไว้ได้นาน เช่น เห็ดหูหนู และในส่วนของแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เกษตรกรสนใจแปรรูปข้าวเกรียบเห็ดเนื่องจากสามารถเก็บไว้ได้นานและจำหน่ายได้ง่าย ด้านการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดของเห็ดเผาะระหว่างพื้นที่ที่เกิดไฟไหม้กับพื้นที่ที่ไม่เกิดไฟไหม้ พบว่า ชนิดของต้นไม้ แสง อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเกิดดอกของเห็ดในป่า ด้านการพัฒนาฐานเรียนรู้และสร้างเครือข่ายโดยมีความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการฝึกทักษะ และพัฒนาเป็นวิทยากรชุมชนที่สามารถถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนอื่น หรือผู้สนใจในการเพาะเห็ดได้ นอกจากนี้การศึกษาดูงานจากผู้ประสบความสำเร็จแล้วยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการใช้ประโยชน์จากเห็ดท้องถิ่นในชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: เห็ดท้องถิ่น เห็ดโคน เห็ดเผาะ ฟื้นฟูและส่งเสริมการใช้ประโยชน์เห็ด เห็ดบนพื้นที่สูง

Abstracts

This Action Research of Highland Local Mushroom Rehabilitation and Utilization aims to investigate the diversity and distribution of local mushrooms in natural and experimental fields, the study of culture's technics to cultivate potential mushrooms for household and incomes, and study of process mushroom conservation, rehabilitation, and utilization. And developing mushroom conservation and rehabilitation, learning bases by community's participation. The study of culture's technics to cultivate potential mushrooms found that spores from mature are the simple to use for rehabilitation in the fields. The suitable plants' age for inoculating is greater than or equal to 1 month and look after for 1 year before planting. In the study of Termite's fungus cultivation, the mycelium can growth in modified Potato Dextrose broth (PDB), peptone, yeast extract, K_2HPO_4 , and Mg_2SO_4 were added. Spores from mature fruit bodies were comfortable to use for inoculum in the present. The study to cultivating and developing the product from mushrooms, agriculturist interests to cultivate a long time conserving mushroom, such as Jew's ear mushroom and cook the mushroom cracker to eat and sell in the community. In the study of some factors effect to *Astreaus's* bloom, Plant species, light, temperature, and relative humidity are the important co-efficiency in nature. Learning base and network development by cooperating with the community's participation and local officials can process the group's activities continue to practice the skill, and increase the public's lecturer skill in teaching the other. Also, Developing and visiting the successful person or organization is the important thing that brings to the sustainable of mushroom conservation, rehabilitation, and utilization

Keyword: local mushroom, *Termitomyces*, *Astreaus*, mushroom rehabilitation and utilization, highland mushroom